

THẨM PHÁN CÔNG TỐ

TP. NGUYỄN HỮU THUY

Suốt thời gian trong quân đội, trừ những ngày ngồi ghế dự thẩm, phần lớn tôi giữ nhiệm vụ công tố nên cũng có đôi điều để nói.

Chuyện cũng non nửa thế kỷ rồi nhưng vẫn phải giữ bí mật nghề nghiệp nên không thể tiết lộ danh tánh tên những người ngồi xử cũng như tên các bị can, nên trong bài này chỉ nói đến các sự kiện để diễn tả những sinh hoạt ở tòa án một thời.

Trước hết phải giải quyết vấn đề danh xưng, không thể để bên xử án nhìn sang công tố viện như từ trên nhìn xuống. Trong quân đội có cấp bậc. Cấp bậc sau cùng của tôi là thiếu tá, trong khi có bị can mang cấp bậc đại tá. Trong trường hợp này, theo quân luật, chánh thẩm là một chánh án phòng, phụ thẩm phải có một vị hơn bị can hai cấp bậc, một vị hơn bị can một cấp bậc và hai vị cùng cấp bậc với bị can, như thế là phải có một thiếu tướng, một chuẩn tướng và hai đại tá. Để tránh sự chênh lệch giữa bên công tố và bên xử án, tôi đã ngỏ lời với tòa : "thưa ngài chánh thẩm và quý ngài phụ thẩm." Tòa cũng phải trả lời tôi với một ngôn ngữ tương đương: "Ngài ủy viên chính phủ."

Thông thường thì mọi người nghĩ kết quả của vụ án một phần là do lời buộc tội đanh thép của công tố viện. Thực tế không hẳn là như vậy, ít nhất là đối với trường hợp của tôi. Theo suy nghĩ của tôi thành phần xử án gồm có chánh thẩm và các phụ thẩm nhưng các phụ thẩm không biết luật và không đọc hồ sơ nên trong phòng nghị xử, tuy biểu quyết theo đa số nhưng chắc chắn sự biểu quyết sẽ bị chánh thẩm chi phối. Do đó trong phiên tòa tôi chỉ chú ý đến phản ứng của chánh thẩm. Trong lúc hỏi cung các bị can trước tòa bao giờ tôi cũng liếc nhìn chánh thẩm. Có vị chú ý đến lời hỏi cung của tôi thì hơi nhồm người trên ghế. Có vị thì lấy lưng bàn tay phủ lên hồ sơ như phủ bụi. Trong những trường hợp như thế, tôi biết việc hỏi cung của tôi trước tòa đã có kết quả như mong

muốn nên khi tòa trao lời công tố viện, tôi chỉ đứng lên nói lời hiền lành, "Xin để tùy tòa", nhưng bản án đã như ý tôi mong muốn. Có vị luật sư thắc mắc là tại sao tôi đã ngỏ lời tùy tòa mà tòa lại phạt đến mức đó. Tôi chỉ biết cười trừ và trả lời, sao quý vị không hỏi tòa mà lại đi hỏi tôi.

Tuy vậy không phải lúc nào kết quả cũng đúng như ý muốn của tôi. Có một lần trước tòa án quân sự, một quân nhân bị truy tố về tội trộm xe Honda. Vụ trộm không có gì đặc biệt nên thật lòng tôi xin để tùy tòa, nhưng khi tòa tuyên án tôi thấy bản án nặng hơn bình thường. Sau phiên xử, trong lúc ngồi chơi với cụ chánh thẩm, tôi hỏi sao vụ trộm ấy cụ xử nặng thế, cụ trầm ngâm, không trả lời câu hỏi của tôi mà nói sang chuyện khác.

-Hôm qua anh tùy phái của tôi mất xe Honda. Tội nghiệp anh ấy, lương tùy phái dẫu có bao nhiêu, dành dụm mãi mới mua nổi chiếc xe Honda để làm phương tiện đi làm thì lại mất cắp.

À thì ra thế, tòa án quân sự lại không có thủ tục kháng cáo. Thôi tai bay vạ gió, bị can giáng chịu vậy. Ăn trộm là một tội, cứ xem ăn trộm trong lúc tùy phái của cụ chánh thẩm bị mất xe là một trường hợp gia trọng.

Việc thẩm vấn trước tòa cũng như việc thẩm vấn của dự thẩm quân sự trước đó rất cần thiết để làm sáng tỏ nội vụ. Nhân viên quân cảnh tư pháp có thể vì thiếu kiến thức pháp lý, và nạn nhân thì xấu hổ nên lời khai đã thiếu minh bạch để đi đến kết luận là bị can có phạm tội hay không. Tôi đã gặp một lời khai như thế này trong biên bản của quân cảnh tư pháp của nạn nhân trong một vụ hiếp dâm: " Hai quân nhân đó đè tôi ra, làm những chuyện thuần phong mỹ tục, bốc hốt chỗ huyền bí." Trước hết ở đây có hai bị can, phải khai rõ từng người, hành động của từng người một, để biết rõ ai là chính phạm, ai là tòng phạm, hay cả hai là đồng phạm. Sau nữa, những chuyện thuần phong mỹ tục là chuyện gì và chỗ huyền bí là chỗ nào. Luật pháp không chấp nhận một thứ văn chương mơ hồ như vậy. Phải khai một cách rõ ràng mới có thể ấn định tội danh để truy tố phạm nhân.

Ttong công việc, tôi đã nghiệm ra, dù có tin hay không thì chuyện quả báo là có thật. Tôi còn nhớ ngày tôi còn ngồi ghế dự thẩm, có một bị can phạm trọng tội. Dù có sự can thiệp mạnh mẽ, tôi cũng không thể nào cho bị can tại ngoại được. Bị can đã vận động và có kết quả là hồ sơ được chuyển qua phòng dự thẩm khác. Đến đây thì tôi chịu thua, chẳng làm gì khác được. Vị dự thẩm mới đã cho bị can tại ngoại. Nhưng thiên bất dung gian, vừa được tạm tha về đơn vị quân đội thì bị can bị pháo kích và bị thương khá nặng. Điều trị khỏi thì lại đến ngày ra tòa. Tội phạm rành rành, chẳng thể nào tránh khỏi án phạt nên bị can lại phải vào tù lại để thọ hình.

Tòa án quân sự thường trực cũng như tòa án quân sự tại mặt trận chỉ xử về mặt hình, không có thủ tục đứng dân sự nguyên cáo. Thỉnh thoảng cũng có vị vì sơ ý hay vì không đọc quân luật, kể cả một giáo sư danh tiếng của trường luật, gửi thư nhiệm cách xin đứng dân sự nguyên cáo, những thư này được gửi trả về với lời nhắn nhủ.

Những năm cuối cùng trưởng ngày 30/4, tôi về ngồi ghế công tố tại tòa án quân sự mặt trận vùng 3. Tòa án quân sự tại mặt trận thụ lý những vụ liên quan đến an ninh quốc gia và những vi phạm quả tang. An ninh quốc gia không phải chỉ liên quan đến những hoạt động phá hoại của công sản mà còn bao gồm cả những hoạt động kinh tế làm lũng đoạn thị trường. Chính trong lãnh vực kinh tế này đã xảy ra những vụ án lớn như vụ án được mệnh danh là vụ "Còi hụ Long an" hay vụ án " công ty đường". Riêng trong vụ Công ty đường đã dính líu đến hơn một trăm bị can và có đến hơn 60 luật sư nhiệm cách.

Nếu những vụ án lớn nhất nằm trong lãnh vực lũng đoạn nền an ninh quốc gia thì số hồ sơ nhiều nhất lại là những hồ sơ đào ngũ. So với một quân đội hơn một triệu quân, tỷ số đào ngũ không đáng kể nhưng đối với một tòa mặt trận mà thẩm quyền quản hạt bao gồm nhiều tỉnh của cả một quân khu thì hồ sơ đào ngũ khá nhiều. Tội đào ngũ là một tội đại hình nhưng lại là một tội quả tang nên việc xét xử cũng chóng vánh. Mỗi phiên xử cả mấy trăm bị can. Các bị can đào ngũ đứng xếp hàng nghe thẩm vấn và buộc tội, rồi sau khi tòa nghị án, các bị can

lại sắp hàng nghe tòa tuyên án. Tuy nhiên việc giam giữ các bị can đào ngũ đã để lãng phí một số nhân lực trong khi nhu cầu chiến trường đòi hỏi sự bổ xung quân số cho những đơn vị chiến đấu. Do đó một ủy ban chống đào ngũ được thành lập. Ủy ban này nhằm mục đích đặc xá cho những tội phạm đào ngũ để trả những quân phạm này về các trung tâm tuyển mộ nhập ngũ nhằm bổ xung cho các đơn vị. Ủy ban chống đào ngũ do Tổng cục trưởng tổng cục chiến tranh chính trị chủ tọa mà thành viên có Nha quân pháp mà tôi được cử để đại diện. Rút cục với nhiệm vụ công tố tôi làm công việc đưa các bị can đào ngũ ra trước tòa để trừng phạt và đại diện Nha Quân pháp trong Ủy ban chống đào ngũ để đưa những phạm nhân đào ngũ trở về đơn vị. Đó là nhiệm vụ luẩn quân của tôi trong một thời đại nhiễu nhương.

Tôi đã cần mẫn làm việc cho đến ngày sau cùng. Phiên tòa cuối cùng tôi ngồi ghế công tố là ngày hai mươi chín tháng tư. Trong phiên tòa cuối cùng, nhìn qua cửa sổ phòng xử tôi thấy những nóc nhà của cơ quan bên cạnh là trụ sở của Trung ương tình báo, một nóc nhà đã tróc nóc vì một trái đạn bích kích pháo của Việt cộng vào đêm hôm trước. Tình hình đã rối ren lắm rồi, nhưng tôi vẫn cố gắng giữ bình tĩnh để lo chu toàn. Đa số những phạm nhân Việt cộng hôm đó đã ở ì trong khám và nhất định không cho dẫn giải ra tòa. Tôi đã xin tòa xử khuyết tịch coi như đương tịch. Vì bị can vắng mặt quá nhiều nên phiên tòa kết thúc sớm. Tôi bước ra sân tòa. Sân tòa cũng là sân của nha Quân pháp. Tôi thấy rất nhiều sĩ quan đang tụ tập đó đây. Một vị sĩ quan cao cấp của nha Quân pháp cười hỏi tôi.

- Anh Thụy ở bên tòa mặt trận sang đây làm gì?

Tôi thành thật trả lời

- Tôi sang đây ngồi tòa.

Vị sĩ quan này thấy rằng cho đến lúc này mà tôi còn ngây thơ mơ mộng như người trên cung trăng nên lĩnh đi không nói thêm một lời nào.

Tôi lái xe về nhà. Phòng xử của tòa án quân sự mặt trận nằm trong khuôn viên của bộ tư lệnh hải quân. Lúc tôi ra, mọi đường vào bộ tư lệnh Hải quân đã được kéo lại, chỉ có xe từ trong đi ra là được phép, còn mọi xe có ý định vào bộ tư lệnh hải quân đều bị cản không cho vào. Mọi người đang chuẩn bị tháo chạy khỏi tay cộng sản mà sao lúc đó tôi lại đứng đờng lái xe về nhà. Ngày hôm đó tôi còn để lỡ hai cơ hội nữa để vượt thoát mà tôi đã không nắm bắt kịp thời. Rút cục là những ngày tù. Ôi cũng là cái số.

Có một điều an ủi là sau những ngày gian lao, bây giờ trên Ái hữu luật khoa tôi đã gặp lại Đại tá Nguyễn Văn Thành, Chánh thẩm tòa án Quân sự mặt trận vùng 3, người đã ngồi phiên tòa cuối cùng với tôi và cùng chịu chung những ngày gian khổ trong ngục tù cộng sản, vẫn còn tồn tại để vui chơi với đời. Xin có lời thăm hỏi và chúc mừng Đại tá Nguyễn Văn Thành.